

“ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ”

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอนแบบ “ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก”

ครูรัชณี ชุศรีอ่อน ครูต้นแบบ ปี 2542

วิชา การจัดประสบการณ์

ระดับ ก่อนประถมศึกษา

สำนักนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

สำนักนายกรัฐมนตรีน

371.102 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส 691 ร “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก”

โดย ครูรัชณี ชูศรีอ่อน, กรุงเทพฯ : 2545.

47 หน้า

ISBN 974-241-462-9

1. ปฏิรูปการเรียนรู้ 2. รัชณี ชูศรีอ่อน 3. ชื่อเรื่อง

“ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก”

โดย ครูรัชณี ชูศรีอ่อน

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 130/2545

พิมพ์ครั้งที่ 1

สิงหาคม 2545

จำนวน

2,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่

สำนักนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

(สกศ.)

โทรศัพท์ 0-2668-7123

เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์

อรรถพลการพิมพ์

1184/38 ซอยวัดไผ่เงิน ถนนจันทร์

เขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ 10120

...ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง
เด็กๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้
เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญ
มั่นคง...

พระบรมราโชวาท ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

หนังสือวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี 2531

คำนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ครูต้นแบบได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน รวมทั้งพัฒนาครูเครือข่าย เพื่อเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้เพื่อนครูทั้งหลายสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เอกสาร “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” นี้ เป็นเอกสารที่ครูต้นแบบ ปี 2541 และปี 2542 ได้ส่งผลการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน ที่สะท้อนจากประสบการณ์จริงในการจัดการเรียนการสอนออกมาเป็นแนวทาง และวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เห็นความสำคัญ และมีความภูมิใจที่ได้เสนอผลงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของครูต้นแบบ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบอย่างแก่ครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเก่ง ดี และเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาของชาติสืบไป

ธวัช แสง...
๑

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

กว่าจะเป็นครูต้นแบบ	1
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5
การสอนแบบ : ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก	5
ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้	7
การจัดกิจกรรมการสอน	9
รูปแบบการสอนตามกรอบความคิด	B
แนวการจัดประสบการณ์	14
การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	24
ภารกิจของครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน	29
จากครูต้นแบบขยายสู่เพื่อนครูเครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง	34
แนะนำครูต้นแบบ ปี 2542	39
คณะผู้ดำเนินการ	40

การจัดกระบวนการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอบแบบ
.....

“ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก”

กว่าจะเป็นครุต้นแบบ

ครุรัชณี ชูศรีอ่อน เกิดเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2501
อยู่บ้านเลขที่ 27/1 หมู่ที่ 2 ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัด
ตรัง บิดาชื่อ นายฮัจยีหมัด หลงขาว มารดาชื่อ นางเหรียญ
หลงขาว สมรสกับ นายสมาท ทรงนาสีก อาชีพรับราชการครู
ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนบ้านตะมะยูง อำเภอศรีสาคร
จังหวัดนราธิวาส 96210

ประวัติการศึกษา ปี 2520 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่
โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จังหวัดตรัง ปี 2523 จบชั้นมัธยม
ศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนวิเชียรมาตุ จังหวัดตรัง ปี 2526 จบ
ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง ที่วิทยาลัยครูสงขลา จังหวัดสงขลา
และปี 2530 จบปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

จังหวัดนนทบุรี

เริ่มรับราชการครู เมื่อ วันที่ 16 พฤษภาคม 2526 ตำแหน่ง
ครู 2 ระดับ 2 ที่โรงเรียนบ้านตะมะจะรี สปอ.ศรีสาคร และปัจจุบัน
ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนบ้านตะมะยูง สปอ.
ศรีสาคร สปจ. นราธิวาส

รางวัลที่ได้รับ ได้แก่

- ★ ปี 2532 ครูสอนภาษาไทยดีเด่น อำเภอศรีสาคร จังหวัด
นราธิวาส
- ★ ปี 2532 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อโครงการ
อาหารกลางวันดีเด่น อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส
- ★ ครูผู้จัดบรรยากาศห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส
- ★ ปี 2536 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อโครงการ
อาหารกลางวันดีเด่น อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส
- ★ ปี 2536 ครูฝ่ายปฏิบัติการสอนดีเด่นระดับก่อนประถม
ศึกษา อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส
- ★ ปี 2541 ครูก่อนประถมศึกษาดีเด่นระดับจังหวัด รางวัล
ที่ 1 จังหวัดนราธิวาส
- ★ ปี 2541 ครูก่อนประถมศึกษาดีเด่น ระดับอำเภอ รางวัล
ที่ 1 อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

- ★ ปี 2542 ครูต้นแบบด้านการเรียนการสอน จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- ★ ปี 2542 ผู้มีผลงานดีเด่น ประจำปี 2542 ครูสภาจังหวัดจันทนราธิวาส

การกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

การสอนแบบ :

ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก

การสอนระดับก่อนประถมศึกษา หรือระดับอนุบาลศึกษา หรือปฐมวัย จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าหลักการสอน และเข้าใจการทำงานของระบบประสาทและสมอง ซึ่งเป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุดของร่างกาย ที่ทำหน้าที่ควบคุมการเจริญเติบโต การทำงานของอวัยวะทุกระบบ ทุกส่วน การเคลื่อนไหว การรับรู้ การคิด การเรียนรู้ การแก้ปัญหาภาษา การแสดง ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ต่าง ๆ และควบคุมพฤติกรรมทั้งหมดของมนุษย์ตลอดชีวิต

สมอง มีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุด ในช่วงปฐมวัยของชีวิต ตั้งแต่ ปฏิสนธิ - 5/6 ปี ประมาณ 80% ของผู้ใหญ่ปกติ โดยต้องได้รับปัจจัยที่ดี 5 ประการ คือ อาหาร การเล่นออกกำลังกาย พักผ่อน การกระตุ้นสัมผัส ประสบการณ์การเรียนรู้ ความรัก และประสบการณ์ทางสังคม

ถ้าปัจจัยดังกล่าว ด้อยและจำกัด ก็จะเป็นทอนการเจริญเติบโตของสมอง และชะงักไม่เจริญต่อไป ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกายทุกด้าน โดยเฉพาะด้านสติปัญญา จะรู้คิดช้าเข้าใจยาก เรียนรู้อยาก พัฒนาการด้านจริยธรรมจะชะงัก และพัฒนาขึ้นสูงไม่ได้

ลักษณะนิสัย และทัศนคติที่ดี จะมีผลสืบเนื่องไปสู่การแสดงออกต่าง ๆ ตลอดจนแนวความคิดของเด็กเหล่านี้ เมื่อเขาเติบโตสู่วัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่ ดังมีคำกล่าวที่แพร่หลายเป็นภาษาอาหารับว่า “อัล-อุม มุมัดรอะฮะตุณ” ซึ่งหมายความว่า “มารดานั้น คือ โรงเรียน”

จากความสำคัญของหลักการจัดการศึกษาในสองประการที่กล่าวมา ทำให้ครูตระหนักดีว่าการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่ และพบว่า การที่จะให้การศึกษาแก่เด็กอนุบาลได้ประสบความสำเร็จตามที่หลักสูตรพึงประสงค์นั้น จะต้องเน้นการใช้ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อ และสิ่งเร้ากระตุ้นการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ๆ แบบกัลยาณมิตร จึงเกิดแรงบันดาลใจและตั้งปณิธานอันแน่วแน่ว่า จะทำหน้าที่เป็นแม่คนที่สองของเด็กด้วยสำนึกที่ว่า

**“รักลูกตัวเองอย่างไร อยากให้ลูกตัวเองเป็นอย่างไร
จักต้องรักลูกคนอื่น และอยากให้ลูกคนอื่นที่ราสอนเป็นอย่างนั้น”**

ในปี 2540 ครู จึงจัดทำ “โครงการหันเกลียวใจให้ความสุขแก่ลูกรัก” มีวัตถุประสงค์ที่จะร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียน อนุบาล ใช้สื่อปฏิสัมพันธ์แบบแม่ลูก ในการจัดการศึกษาอบรม

และเลี้ยงดู เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ยังผลให้การพัฒนารูปแบบการสอน “โดยใช้ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก” กำหนดขึ้น

ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้

1. ขั้นการรับรู้

เป็นระยะที่เด็กเริ่มมาโรงเรียนใหม่ ยังไม่เข้าใจภาษาไทยที่ครูพูด เด็กจะสับสนวุ่นวายช่วยตัวเองยังไม่ได้ ต้องพึ่งเพื่อนหรือครูตลอดเวลา
ระยะนี้ ครูต้องให้เด็กได้รับความเข้าใจภาษาไทยตามที่ครูพูดหรือแนะนำ จะทำให้พฤติกรรมของเด็กดีขึ้น ช่วยตัวเองได้มากขึ้น และให้เด็กได้คุ้นชินภาษาไทยไปตามธรรมชาติ ครูต้องเน้นปฏิสัมพันธ์ด้วยการทักทายอย่างทั่วถึง โดยยังไม่คาดหวังให้เด็กตอบรับทันที สร้างปฏิสัมพันธ์ด้วยการ ชูมือ โอบกอด สูดศีรษะเบา ๆ ปลอดภัย ไม่แสดงความรำคาญ หรือรังเกียจให้ปรากฏอย่างเด็ดขาด ควรแสดงความรู้สึกที่ดี อบอุ่น สร้างความสนใจให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดว่า “สิ่งดี ๆ ที่บ้าน มีอีกที่โรงเรียน” ให้ได้รับการตอบรับจากครูว่า “หนูก็เป็นลูกของแม่”

ขั้นตอนนี้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามธรรมชาติ สอดคล้องกับความสนใจความต้องการของเด็ก ให้เล่นของเล่น เล่นเกม เพลง บทบาทสมมุติ ออกกำลังกาย เน้นทักษะการฟัง การพูด

ตามกรอบ “ไม่เร่งเนื้อหา ให้กล้าแสดงออก”

2. ขั้นปูพื้นฐานสู่การสร้างบ้านที่สองร่วมกัน

หลังจากผ่านขั้นรับรู้และกล้าแสดงออกได้นำพอใจแล้ว ครูเริ่มฝึกให้รู้และเข้าใจภาษาไทยให้มากขึ้น หัดให้พูดด้วยประโยคสั้น ๆ

ขั้นนี้ เป็นการปูพื้นฐานการสร้างบ้านที่สองร่วมกัน เป็นการชี้ชวนให้รู้จักสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ให้รู้จักสิทธิ รู้จักใช้สิ่งของ เครื่องเล่น ด้วยความห่วงหาอาทร ให้รับว่าที่นี่คือบ้านที่สอง มีสนามเด็กเล่น มีของเล่น มีห้องน้ำห้องส้วม มีอาหาร และมีที่หลับนอนที่แสนสบาย ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กรู้จักสังเกต เปรียบเทียบ วิเคราะห์สิ่งที่ดี ไม่ดี สิ่งที่ควรปฏิบัติ ไม่ควรปฏิบัติ จากแม่แบบคือ ครูที่นักเรียนรัก ศรีทธา โดยย้าคิด ย้าทำ ช้า ๆ จนติดเป็นนิสัย ตามกรอบการ “ตอกจิตสำนึก ฝึกระเบียบวินัย”

3. ขั้นสร้างเสริมค่านิยม

เป็นขั้นการพัฒนาที่เด็กมีความสามารถในการสื่อสารด้วยความมั่นใจและคล่องแคล่ว พูดเป็นเรื่องราว เป็นการพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ อย่างอิสระและสร้างสรรค์ เพื่อความพร้อมในการเรียนขั้นสูงต่อไป เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ตอบรับซึ่งกันและกันอย่างอบอุ่นระหว่างแม่กับลูก พี่กับน้อง เพื่อนกับเพื่อน และครูกับนักเรียน ให้ได้เล่น ได้ลงมือปฏิบัติ ตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้เกิด

การยอมรับ ชื่นชม ให้กำลังใจจากคนรอบข้าง ให้เด็กได้รู้จักคิดเอง ทำเอง และแก้ปัญหาเอง ทำให้เด็กมีพัฒนาการ ทุกด้านที่สมดุล เกิดการเรียนรู้ที่ค่อย ๆ สั่งสม งดงามตามศักยภาพอย่างมีความสุข เพื่อ “ให้หัวใจเปี่ยมสุข”

ขั้นตอน และแนวการสอนตามกรอบกระบวนการนี้ อาศัยการ บูรณาการ และการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการพัฒนาการสอนมีความสำเร็จ และก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ จนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางมากขึ้น กิจกรรมและผลงานต่าง ๆ ตามโครงการ โดยเฉพาะ การได้เห็นลูก ๆ ของครู เรียกครูว่า “ครูแม่” (ครูแม่) และมี คุณลักษณะต่าง ๆ ตรงตามที่หลักสูตรกำหนด ถือเป็นรางวัลแห่ง ความภูมิใจ และยังทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่ความเป็น “ครูแม่” ให้เต็มความสามารถที่ตัวเองมีอยู่สืบไป

การจัดกิจกรรมการสอน ดังนี้

★ ความก้าวร้าวลดได้ด้วยการให้ความรักอย่างถูกวิธี

จุดประสงค์ : เพื่อต้องการเล่าถึงการค้นพบเทคนิคการสอน นักเรียนชั้นอนุบาล 1 เพื่อการพัฒนาจิตพิสัย โดยใช้สื่อปฏิสัมพันธ์ แบบแม่กับลูก

★ แม่ที่น่าที่รัก

จุดประสงค์ : ใช้เสริมความรู้สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล เพื่อ เป็นการปลูกฝังให้เด็กเห็นคุณค่า และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

สิ่งแวดล้อม

★ ลีตากับผีเสื้อ

จุดประสงค์ : เพื่อต้องการเล่าประสบการณ์การสอนนักเรียน
ชั้นอนุบาล 1 เป็นวิธีสอนที่让孩子ได้เรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วย
ตัวเองอย่างมีความสุข

★ ปริศนาสัตว์น้ำ

จุดประสงค์ : เพื่อฝึกให้เด็กอนุบาลได้คิดหาคำตอบจากปริศนา
คำทาย ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนและเป็นการประเมินเนื้อหา
ที่เรียน

★ ร่างกายของฉัน

จุดประสงค์ : เพื่อฝึกให้เด็กอนุบาลได้คิดหาคำตอบจากปริศนา
คำทาย ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน และเป็นการประเมินเนื้อหา
ที่เรียน

★ ผู้สื่อข่าวตัวน้อย

จุดประสงค์ : เพื่อเล่าบรรยากาศการเรียนรู้และพัฒนาการทาง
ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ซึ่งเด็กใช้ภาษามลายูถิ่นเป็น
ภาษาแม่ ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

★ ปลุทความดีให้ซึ่งถึงความเก่ง

จุดประสงค์ : เพื่อเล่าประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ที่เน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นอนุบาล 2

★ **สอนอย่างไรให้เด็กอนุบาล เก่ง ดี และมีความสุข**

จุดประสงค์ : เพื่อเล่าเทคนิคการสอนให้เด็กเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

★ **ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้รูปแบบการสอน โดยใช้ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก**

จุดประสงค์ : เพื่อให้เห็นลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในชั้นอนุบาล อย่างเป็นกระบวนการ

★ **วิสัยทัศน์กระบวนการเรียนรู้ ของครูอนุบาลสองภาษา**

จุดประสงค์ : เพื่อนำเสนอแนวความคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มุ่งพัฒนาเด็กอนุบาลสองภาษา ให้ถึงขีดสุดศักยภาพ

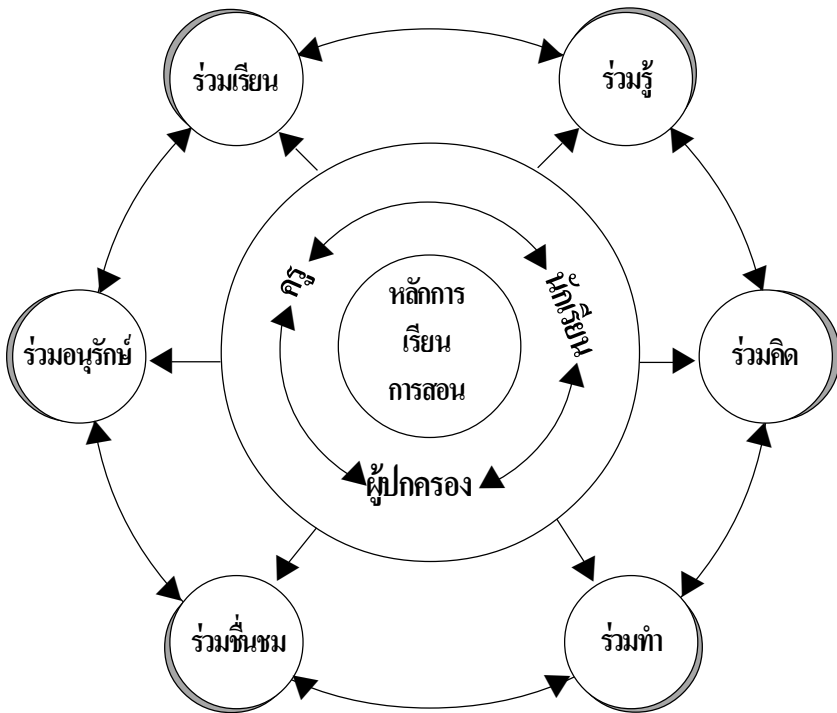
★ **งานศิลปะแห่งการเรียนรู้**

จุดประสงค์ : เพื่อนำเสนอเทคนิคการสอนกิจกรรมศิลปะ เด็กอนุบาลสองภาษา ที่เน้นพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

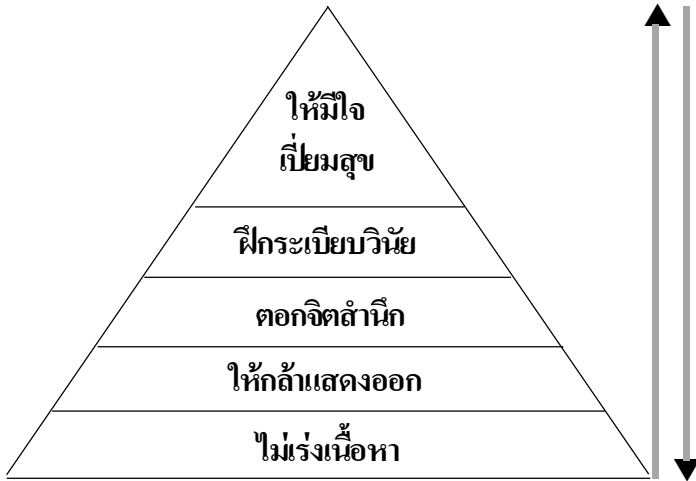
★ **คู่มือฝึกทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**

จุดประสงค์ : เพื่อให้เป็นคู่มือฝึกทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล เป็นคู่มือประกอบชุดฝึก (สื่อฝึก) เพื่อวางรากฐานความเข้าใจอันถูกต้องในเรื่องคณิตศาสตร์เบื้องต้น

รูปแบบการสอน โดยใช้ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก

รูปแบบการสอนตามกรอบความคิด 5 ชั้น

จุดเน้นของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้

โดยใช้ปฏิสัมพันธ์เป็นสื่อแบบแม่กับลูก คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระและกระบวนการให้สอดคล้องกับเรื่องในชีวิตประจำวัน ตามสภาพจริง ตามความต้องการ และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก ในบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นสุข ผูกพันแบบแม่กับลูก และให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

แนวการจัดประสบการณ์

จัดตามกรอบความคิด 5 ขั้น คือ

ขั้นตอนที่ 1 ไม่เร่งเนื้อหา ไม่ให้ความสำคัญ ไม่คาดหวังผลหรือหลงทางในการให้เนื้อหา แต่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์

กิจกรรมการเรียนรู้

- ★ รับเด็กเป็นรายบุคคล
- ★ ให้อุปกรณ์ของตัวเอง ชื่อเพื่อน ชื่อครู เพศ และชื่อของเล่นของใช้
- ★ กิจกรรมการเคลื่อนไหว จังหวะ เกม เพลง ดนตรี
- ★ ออกกำลังกายกลางแจ้ง กิจกรรมสร้างสรรค์
- ★ สำรวจธรรมชาติ
- ★ เล่นกับเพื่อน กับครู กับผู้ปกครอง
- ★ สังเกต ฟัง และปฏิบัติตาม
- ★ ฝึกช่วยเหลือตัวเอง ฝึกใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม

พฤติกรรมการสอนของครู

- ★ ครูต้องเน้นปฏิสัมพันธ์ โดยให้เด็กได้รับการสัมผัสทางกายอย่างทั่วถึง เช่น จูมมือ โอบกอด จับแก้ม ลูบศีรษะด้วยท่าทางอ่อนโยน มีเมตตา จริงใจ พูดกับเด็กอย่างอ่อนโยน
- ★ ไม่คาดหวังให้เด็กพูดตอบ แต่เมื่อเด็กพูดได้ก็ชมเชย

ให้กำลังใจทุกครั้ง

- ★ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ถูกต้อง เช่น
 - การแสดงความเคารพ
 - การทักทาย การเล่น
 - การจัดเก็บของเล่น ฯลฯ
- ★ สังเกตพฤติกรรม พัฒนาการของเด็กทุกคนอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับผู้ปกครอง

พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

- ★ รู้จักเพศ รู้จักชื่อตัวเอง ชื่อเพื่อน ชื่อครู รู้จักชื่อของเล่น ของใช้
- ★ ฟัง สังเกตครู เพื่อน ผู้ปกครอง
- ★ เลียนแบบ ฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อนได้
- ★ วิธีเล่น วิธีเก็บของเล่น รู้จักช่วยเหลือตัวเอง
- ★ เริ่มมีปฏิสัมพันธ์ตอบรับครู เช่น ยิ้ม ยอมให้สัมผัส ชอบนั่งหรือเล่นใกล้ครู

ขั้นตอนที่ 2 ให้กล้าแสดงออก เรียนปนเล่น

กิจกรรมการเรียนรู้

- ★ เคลื่อนไหว จังหวะ ร้องเพลง แสดง และคิดทำทางประกอบเพลง
- ★ เกม นิทาน บทบาทสมมุติ กิจกรรมกลางแจ้ง

- ★ พูดเล่าเรื่องสั้นๆ ศิลปะสร้างสรรค์
- ★ เล่น ทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก
- ★ ปฏิบัติตามคำสั่ง ฝึกคิดเดี่ยว คิดคู่ คิดกลุ่ม
- ★ เรียนรู้จากธรรมชาติ โดยสังเกต เปรียบเทียบ
จำแนก วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูล
- ★ ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง
- ★ ศึกษาออกสถานที่ เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

พฤติกรรมการสอนของครู

- ★ กระตุ้นให้เด็กคิด แก้ปัญหาชี้แนวทางปฏิบัติ
- ★ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในด้านคุณลักษณะต่าง ๆ
- ★ ให้กำลังใจ เมื่อเด็กประสบความสำเร็จ หรือก้าวหน้า
ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น
 - พูดภาษาไทยได้
 - พูดจาไพเราะ
 - ปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง
 - มีน้ำใจช่วยเหลือ ฯลฯ
- ★ แสดงการยอมรับเด็กด้วยการหอมแก้ม จับศีรษะ
ไถ่หลังตัก หรือพูดคุยชมเชยอย่างอ่อนโยน เช่น
 - เก่งมากลูก
 - ดีมากจ๊ะ
 - ไม่เป็นไรจ๊ะลูก ฯลฯ

- ☆ สังเกตพฤติกรรมพัฒนาการ ของเด็กตามศักยภาพ ระหว่างบุคคลอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับผู้ปกครอง

พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

- ☆ ให้แสดงออกในสิ่งที่ชอบ ที่สนใจมากขึ้น
- ☆ เริ่มเข้าใจและพูดภาษาไทยได้มากขึ้น
- ☆ มีความสุขกับความสำเร็จของตัวเอง ทำให้เกิดกำลังใจ ที่อยากจะทำอีกในครั้งต่อไป เช่น การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
- ☆ เล่นและเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ดี
- ☆ กล้าคลุกคลี สัมผัสกับครุมากขึ้น เช่น หอมแก้ม กอด จูมมือ นั่งตัก
- ☆ เริ่มแสดงให้เห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น
 - เกือบของเป็นระเบียบเรียบร้อย
 - รู้จักการรอคอยโอกาส
 - มีน้ำใจ ช่วยเหลือ
 - รักความสะอาด
 - รู้จักแบ่งปัน ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 3 ตอกจิตสำนึก ย้ำให้เกิดความตระหนัก

กิจกรรมการเรียนรู้

- ☆ เคลื่อนไหว จังหวะ ร้องเพลง แสดงและคิดทำทาง

ประกอบเพลง

- ★ เกม นิทาน บทบาทสมมุติ กิจกรรมกลางแจ้ง
- ★ พูดเล่าเรื่อง สรุปลงจากการปฏิบัติ
- ★ ศิลปะสร้างสรรค์ที่หลากหลาย
- ★ เล่นกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก ปฏิบัติตามคำสั่ง
- ★ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เน้นกิจกรรมกลุ่ม
- ★ ฝึกคิดเดี่ยว คิดคู่ คิดกลุ่ม
- ★ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยสังเกต เปรียบเทียบ
จำแนก วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล
- ★ ปฏิบัติจริงตามต้นแบบที่ถูกต้อง ปฏิบัติกิจกรรม
ร่วมกับผู้ปกครอง
- ★ ศึกษาออกสถานที่ เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

พฤติกรรมการสอนของครู

- ★ กระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหา จินตนาการปฏิบัติ
- ★ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- ★ ย้ำคิด ย้ำทำ โดยปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง จน
เป็นนิสัย เช่น
 - พูดจาไพเราะ
 - รักความสะอาด
 - การจัดเก็บสิ่งของ
 - การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายธรรมชาติ ฯลฯ

- ★ แสดงการยอมรับ ชื่นชม และให้กำลังใจทุกครั้ง
เมื่อเด็กปฏิบัติได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย
- ★ สังเกตพฤติกรรม พัฒนาการของเด็กตามศักยภาพ
ระหว่างบุคคลอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับผู้ปกครอง

พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

- ★ ใช้ภาษาไทยได้แตกฉานมากขึ้น
- ★ มีความสุขเมื่อได้ปฏิบัติในสิ่งที่ชอบอย่างอิสระ สร้าง
สรรค์มีความสุขกับความสำเร็จของตัวเอง
- ★ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ด้วยความมั่นใจ
- ★ แยกแยะสิ่งที่ควรกระทำ ไม่ควรกระทำ โดยไม่ต้อง
มีใครมาชี้แนะ
- ★ ปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้องจนเป็นนิสัย ทั้งต่อหน้า
และลับหลัง
- ★ แสดงความเอื้ออาทรครู เช่น ถวายน้ำด้วยความ
ห่วงใย
- ★ ชอบช่วยเหลือครู ช่วยเหลือเพื่อน หรือคนอื่น ๆ
เมื่อมีโอกาส
- ★ เป็นมิตรกับทุกคน ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 4 ฝึกระเบียบวินัย ให้เกิดนิสัยในการปฏิบัติตน
จนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กิจกรรมการเรียนรู้

- ★ เคลื่อนไหว จังหวะ ร้องเพลง คิดทำทางประกอบเพลง
- ★ เกม นิทาน บทบาทสมมุติ กิจกรรมกลางแจ้ง
- ★ พูดอธิบายเล่าเรื่อง สรุปสาระสำคัญจากกิจกรรมต่าง ๆ
- ★ ศิลปะ สร้างสรรค์ที่หลากหลาย
- ★ เล่น ทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก
- ★ ปฏิบัติตามคำสั่ง เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
- ★ เน้นกิจกรรมกลุ่ม คิดเดี่ยว คิดคู่ คิดกลุ่ม
- ★ เรียนรู้จากธรรมชาติ โดยสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล
- ★ ปฏิบัติตามต้นแบบที่ถูกต้อง ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง
- ★ ศึกษาออกสถานที่ เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

พฤติกรรมการสอนของครู

- ★ กระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหา ชี้แนวทางปฏิบัติ
- ★ ย้ำคิด ย้ำทำ โดยปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดีทุกด้าน
- ★ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะอย่างอิสระ

- ★ ร่วมวางกฎ ระเบียบต่าง ๆ กับเด็ก
- ★ แสดงการยอมรับ ชื่นชม ให้กำลังใจทุกครั้งเมื่อเด็กปฏิบัติได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย
- ★ สังเกตพฤติกรรมที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องของเด็กเป็นรายบุคคล ตามศักยภาพ ร่วมกับผู้ปกครอง
- ★ ส่งเสริมสนับสนุนเด็กเด่น และช่วยเหลือแก้ไขเด็กด้อย ฯลฯ

พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

- ★ ใช้ภาษาไทยได้อย่างสร้างสรรค์
- ★ แสดงความคิดเห็น เสนอแนะอย่างอิสระ
- ★ สามารถวางกฎระเบียบ วินัยในการเล่น กิน นอน เรียน รักษาความสะอาด
- ★ ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่ร่วมวางไว้อย่างเต็มใจและมีความสุข
- ★ รับรู้และภูมิใจในความสามารถของตัวเอง
- ★ ปฏิบัติตนเป็นคนดีได้ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- ★ มีความสุข เมื่อได้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ ถนัด อย่างอิสระสร้างสรรค์
- ★ รักครู รักตัวเอง รักเพื่อน ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 5 ให้อใจเปี่ยมลูล มีอิสระ สร้งสรรค

กิจกรรมการเรียน

- ☆ เคลื่อนไหว จังหวะ ร้องเพลง คิดและแสดงทำทางประกอบเพลง
- ☆ เกม นิทาน บทบาทสมมุติ กิจกรรมกลางแจ้ง
- ☆ พูดอธิบายเล่าเรื่อง สรุปสาระสำคัญจากกิจกรรมต่าง ๆ
- ☆ ศิลปะ สร้งสรรคที่หลากหลาย
- ☆ เน้นทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก
- ☆ ปฏิบัติตามคำสั่ง คิด และปฏิบัติอย่างอิสระ
- ☆ คิดเดี่ยว คิดคู่ คิดกลุ่ม
- ☆ เรียนรู้จากธรรมชาติ โดยสังเกต เปรียบเทียบจำแนก วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูล
- ☆ ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและถนัด เช่นละคร จิตรกร คอนเสิร์ต หมอ นักสำรวจ นักเล่นิทาน ฯลฯ
- ☆ เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

พฤติกรรมการสอนของครู

- ☆ ให้อกำลังใจเด็กอย่างสม้าเสมอ
- ☆ ให้ความรักความเอ็นดูช่วยเหลือ สนับสนุนเด็กอย่างทั่วถึงและจริงใจสม้าเสมอ
- ☆ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามความถนัด สนใจ

- ★ สังเกตพฤติกรรมที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องของเด็ก เป็นรายบุคคลตามศักยภาพร่วมกับผู้ปกครอง
- ★ ส่งเสริม สนับสนุนเด็กเล่น และช่วยเหลือแก้ไข เด็กด้วย
- ★ ย้ำคิด ย้ำทำ โดยปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดี ที่ถูกต้องทุกด้าน ฯลฯ

พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

- ★ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่อยากเรียน และได้แสดงออกในสิ่งที่ชอบอย่างอิสระสร้างสรรค์ เป็นสุข
- ★ เกิดค่านิยมในการคิดตัดสินใจ และปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมตามวัย
- ★ เกิดความรัก ความผูกพันกับครู จนเรียกครูว่า “ครู मामี” (ครูแม่) จนติดปาก
- ★ มองโลกในแง่ดี และเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน ฯลฯ

สื่อการเรียนรู้

เน้นสื่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นหลัก ผสมผสานกับสื่อธรรมชาติ เช่น ตัวนักเรียน ตัวครู สิ่งแวดล้อมของจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

โดยสรุป

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบความคิดดังกล่าวที่เน้น

การพัฒนาด้านจิตพิสัยเป็นหลัก ให้เด็กมีความพร้อม ความ
เรียบร้อยงดงาม โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกอย่าง
สม่ำเสมอ เป็นการจัดบรรยากาศและกิจกรรมแบบองค์รวม การ
ประเมินผลจึงเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ ตอบรับต่อครู ให้เด็กเกิดความ
รัก ความชื่นชม และพึงพอใจต่อการแสดงพฤติกรรมของครู เช่น
สามารถเรียกครูว่า “ครูแม่” (ครูแม่) กันอย่างติดปาก และมีความ
เจริญงอกงามด้านความคิด จิตใจจนสามารถเป็นกัลยาณมิตรกับทุก
คน ซึ่งถือเป็นความสำเร็จของการจัดการศึกษาระดับอนุบาลได้ในอีก
ระดับหนึ่งที่น่าพอใจ

การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่การเป็นคนที่มี
ความสุข เป็นคนดีและคนเก่งนั้น บทบาทและหน้าที่ของครู เป็นส่วน
สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล ให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนา
ตัวเองให้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ เด็กแต่ละคนจะพัฒนาไปในทิศทาง
ใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจและความถนัดของตัวเด็กเอง

ครู ต้องตระหนักอยู่เสมอว่า คนเป็นครูนอกเหนือจากการมี
คุณสมบัติเฉพาะตัว และด้านการพัฒนาเพื่อนครูแล้ว อีกข้อหนึ่ง
ที่สำคัญยิ่งและไม่สามารถละเลยได้ คือ การมีศักยภาพในการจัดการ
เรียนรู้ ประกอบด้วย

★ มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร รวมทั้งเนื้อหาสาระ

ธรรมชาติของวิชา และธรรมชาติของผู้เรียน

- ★ มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดผล
ถาวรแก่ศิษย์
- ★ พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญ
- ★ มีความสามารถในการเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อ
การเรียนรู้
- ★ มีความสามารถในการวัดและประเมินผลผู้เรียนตาม
สภาพจริง
- ★ มีความสามารถในการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาการ
เรียนรู้

การสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ในวัยอนุบาล

เด็กวัยอนุบาล เป็นช่วงแรกเริ่มของชีวิตในวัยเรียน สิ่งแวดล้อม
รอบตัวเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ที่จะสามารถสร้างสรรค์ให้
เด็กเป็นผู้ประสบความสำเร็จ มีความสามารถพิเศษ เป็นผู้ที่มีชื่อเสียง
ด้านต่าง ๆ และจะสามารถนำประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้
หรือในทางกลับกัน อาจทำลาย ทำให้เป็นผู้ที่ล้มเหลว ไม่
สามารถมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขก็ได้ จึงกล่าวได้ว่า "ไม่มีความสามารถ
หรือความฉลาดใดที่จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยปราศจาก

สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

ครู ได้ร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กอนุบาล ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับเด็ก โดยให้คำนึงถึงคุณภาพของการเลี้ยงดู เอาใจใส่ ส่งเสริมพัฒนาการด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจของเด็กให้สมบูรณ์ แข็งแรง ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ ตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น เล่นกับเด็ก เล่านิทาน อ่านหนังสือให้ฟัง ฝึกระเบียบวินัย จัดสภาพแวดล้อมของบ้านให้สะอาด อบอุ่น น่าอยู่ มีความรักความผูกพันใกล้ชิดกันระหว่างคนในบ้าน ให้เด็กมีความรู้สึกที่ “บ้าน” เป็นสถานที่ที่น่าอยู่มากที่สุด

นอกจากบ้านแล้ว การจัดสภาพแวดล้อมที่ “โรงเรียน” ต้องจัดให้เด็กทุกคนที่เข้ามาสัมผัสแล้ว รู้สึกอบอุ่น เหมือนอยู่ในบ้านที่เต็มไปด้วยมิตรจิต เพราะได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่จากครู ได้รับการให้เกียรติ การยอมรับจากเพื่อน ๆ บรรยากาศในห้องเรียน สะอาดสะอาด ร่มรื่นสวยงาม มีมุมต่าง ๆ มีของเล่นหลากหลาย ที่มีลักษณะเร้าความสนใจ และเปรียบพร้อมที่จะกระตุ้นให้เด็กได้จับต้อง สัมผัส ได้สังเกต ได้เปรียบเทียบ ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เด็กได้พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ และช่วยให้เด็กได้มีประสบการณ์ทางความรู้สึกอย่างหลากหลาย

ครูควรสร้าง สภาพแวดล้อมที่ช่วยให้ตอบสนองความสนใจและความต้องการของเด็ก ที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ เพราะเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความต้องการของเด็กแต่ละคนก็ย่อม

แตกต่างกันด้วย ควรจะมีคำตอบให้กับเด็กเฉพาะแต่ละคนได้ ไม่ใช่มีคำตอบเดียวกันสำหรับเด็กทุกคน เพราะถ้าทำอย่างนั้น ก็ไม่ใช่การเรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ เพราะไม่เคารพความแตกต่างของเด็ก

ครูจึงต้องรับผิดชอบ การคิดสร้างสรรค์กิจกรรม สำหรับเด็ก และติดตามการเรียนรู้ของเด็กว่าเขา เรียนรู้อย่างไร และต้องการอะไรด้วย

ตัวอย่าง การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้

★ มุมวิทยาศาสตร์

ประกอบด้วย วัตถุต่าง ๆ ที่มีความหมายสำหรับเด็กและเกี่ยวข้องกับเนื้อหา ที่เด็กกำลังเรียนอยู่ เน้นให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดหาและจัดวาง เพื่อสร้างความสนใจทักษะและการสังเกตของเด็ก จะได้เพิ่มความเข้มข้น และความนิยมชมชอบทางสติปัญญาเป็นทวีคูณ

★ มุมสร้างสรรค์

ประกอบด้วย ของเล่นสร้างสรรค์หลากหลายชนิด ที่เกี่ยวข้องกับเด็กในชีวิตประจำวัน เช่น ก้อน ขวด ไม้ เศษวัสดุหรือสิ่งของต่าง ๆ มากมายที่เหลือใช้ ทั้งจากครูจัดหา ผู้ปกครองและเด็ก ร่วมกันจัดหา เพื่อประโยชน์ในแง่ของการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ฝึกให้เด็กได้มีการคิดหาแนวทาง การแก้ปัญหา ปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรมด้านการรู้จักประหยัด เห็นคุณค่าและรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

☆ มุมธรรมชาติ

ประกอบด้วย น้ำตกที่เหมือนของจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ มีน้ำ ก้อนหิน ดิน ทราย ปลา และต้นไม้หลากหลายพันธุ์ ครู และเด็กมีส่วนร่วมในการจัดหา ออกแบบ จัดวาง ร่วมกันดูแล บำรุงรักษา ด้วยความรู้สึกผูกพันและหวงแหน เป็นการฝึกทักษะ การสังเกต การอยู่ร่วมกันในสังคม ปลูกฝังคุณธรรมด้านต่าง ๆ ได้ เป็นอย่างดี ที่สำคัญ คือ เด็กทุกคนต่างตระหนักดีในข้อที่ว่า ทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ ต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ ยังมีมุมต่าง ๆ ในห้องเรียนอีกหลายมุมที่จัดไว้ เพื่อให้เด็กได้สามารถเข้าไปเรียนรู้ได้เอง มีทั้งของเล่นและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้แสดงออกซึ่งอารมณ์ และสุนทรียภาพ ทางด้านดนตรีและศิลปะ ก็จะเป็นประโยชน์และสนองตอบความต้องการที่หลากหลายของเด็ก และให้เด็กได้เลือกมุมเข้าไปเล่น และเรียนรู้ได้ตามความสนใจของเด็กแต่ละคน

ภารกิจของครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน

ในการพัฒนาครูเครือข่าย ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ การสร้างความสัมพันธ์และปลูกฝังศรัทธา ในฐานะครูต้นแบบกับครูเครือข่ายนั้น นับเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ที่สำคัญต้องใช้ความเพียรพยายาม มุ่งมั่น จริงใจ ชัดเจน และสร้างสรรค์ในทุกด้านของครูต้นแบบ เพื่อเป็นสายใยความสัมพันธ์และความศรัทธาที่มีความหมายต่อกัน

ปัจจัยที่สำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์และปลูกฝังศรัทธา

1. บุคลิกภาพของครูต้นแบบ

บุคลิกภาพที่เหมาะสม ซึ่งหมายถึง ฐิ่กาลเทศะ เป็นตัวของตัวเอง ทำให้ผู้ที่พบเห็น ผู้ร่วมงาน หรือเครือข่ายเกิดความรู้สึกเป็น

กันเองและสบายใจ การพูดจา การแสดงความรัก ควรถปฏิบัติ ให้เป็นไปตามความเหมาะสม ให้ผู้พบเห็นรู้สึกทึ่งว่า จริงใจ ไม่เสแสร้ง รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน มนุษย์สัมพันธ์ดี รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ รู้ว่า อะไรควร อะไรไม่ควร รู้จักการให้มากกว่าการรับ มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม จริงใจไมตรี เป็นกันเองกับทุกคนเสมอต้นเสมอปลาย จนสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลทั่วไป ได้อย่างลงตัว

2. ความรู้ความสามารถของครูต้นแบบ

ครูต้นแบบควรสนใจใฝ่รู้ ใฝ่พัฒนา เพื่อเสริมเติมเต็มให้ตัวเองอยู่ตลอดเวลา ไม่เคยจะคิดว่าตัวเองมีสิทธิพิเศษเหนือกว่าหรือเก่งกว่าใคร ๆ แต่กลับคิดตรงข้ามกันว่า สิ่งที่ตัวเองยังไม่ได้เรียนรู้ ยังไม่ได้พัฒนายังมีอีกมากมาย เพราะการเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด และไม่มีวันสิ้นสุดด้วย เท่าที่ผ่านมาคิดเพียงแต่ว่าตัวเองมีโอกาสเรียนรู้ รับรู้สิ่งต่าง ๆ หรือบางสิ่งบางอย่าง มาก่อนคนอื่น ๆ หลาย ๆ คน เท่านั้นเอง แต่ก็นับเป็นโอกาสดีและพยายามนำสิ่งดี ๆ ที่ได้จากโอกาสนั้นมาพัฒนา สร้างสรรค์ ขยายผล ศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความแม่นยำ เกิดความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น เพราะคิดเสมอว่า รู้อะไรหรือรู้สิ่งใดแล้วต้องรู้ให้จริง รู้ให้แจ่ม รู้ให้ถึงแก่น ทำให้ได้ ต้องทำให้เป็นแบบอย่างให้ดีที่สุดให้ได้ ไม่เช่นนั้นจะมีความรู้สึกว่าเป็นการสร้างภาพ จะไม่เกิดความภูมิใจในตัวเอง

วิธีฝึกปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างทักษะการสอนให้แก่ครูเครือข่าย

ลีลาการสอนหรือเทคนิควิธีสอนของครูผู้สอนแต่ละคน ย่อมแตกต่างกันตามความถนัด ที่สำคัญผู้สอนต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

ดังนั้น ในการพบปะ พูดคุย ประชุมปรึกษาหารือ หรือแม้แต่การนิเทศเยี่ยมชมเยียนกับครูเครือข่าย ควรมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านทักษะการสอนระหว่างกัน มุ่งเน้นการบูรณาการให้เข้ากับหลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุขตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ผู้ใดมีลีลาหรือเทคนิคการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนในแต่ละด้านอย่างไร ประสบผลสำเร็จ ชัดเจน สร้างสรรค์จนเป็นที่ประจักษ์ ก็นำมาเสนอสาธิต ฝึกปฏิบัติกันจริง ๆ ทั้งระหว่างครูต้นแบบกับครูเครือข่าย หรือครูเครือข่ายด้วยกัน เช่น

- ★ เทคนิคการสอนในระยะที่เด็กปรับตัว (เริ่มเข้าเรียนในชั้นอนุบาล)
- ★ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ
- ★ เทคนิคการเตรียมความพร้อม (สมาธิ) ของเด็ก
- ★ เทคนิคการตั้งคำถามกระตุ้นกระบวนการคิด

- ★ เทคนิคการตั้งคำถาม เพื่อพัฒนาระบบจิตพิสัย
- ★ เทคนิคการฝึกการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ
- ★ เทคนิคการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก
- ★ เทคนิคการสร้างสรรค์ และพัฒนาสื่อการสอน เป็นต้น

วิธีการและกิจกรรมการนิเทศครูเครือข่าย

วิธีการและกิจกรรมการนิเทศครูเครือข่าย ส่วนใหญ่จะทำในลักษณะการพบปะ พูดคุย ให้คำปรึกษาหารือ แนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในบรรยากาศที่เป็นกันเอง แบบญาติมิตร เพื่อนฝูง ซึ่งตลอดระยะเวลา 4 เดือน มีการเยี่ยมชมห้องเรียนของครูเครือข่ายหลายครั้งหลายหน เพื่อสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู และพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กที่เน้นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้กำลังใจในการพัฒนา มากกว่าจะไปตำหนิหรือจับผิด แต่เป็นการนิเทศเพื่อร่วมกันพัฒนา

วิธีการวัดและประเมินผลโดยตนเอง และโดยครูเครือข่าย

การวัดและประเมินผล โดยการสังเกตพฤติกรรมซึ่งกันและกัน ระหว่างครูต้นแบบกับครูเครือข่าย เน้นการประเมิน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ถูกต้องและดียิ่งขึ้น

จากครูต้นแบบขยายสู่เพื่อนครู เครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง

วิถีชีวิตของคนอาชีพครู ต้องรับผิดชอบ และมีหน้าที่ที่ต้องเรียนรู้ เพื่อสร้างคุณภาพ ทั้งในด้านความรู้และความสามารถ ต้องเรียนรู้ทักษะชีวิต การปรับตัว วิธีการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา คุณธรรมความดีงาม ที่จะเห็นยั้งอารมณ์ สติสัมปชัญญะ การรับรู้ข่าวสาร ทักษะ ทักษะงาน ทักษะโลก รวมถึงทักษะที่เป็นเครื่องมือสืบค้นแสวงหาความรู้ หากได้รับการศึกษาอบรมมาดี การดำเนินชีวิตก็จะมั่นคงสมกับเป็นครูผู้สร้าง ผู้นำ และสอนผู้อื่นได้

ครู ในฐานะผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต ด้วยการใส่ใจศึกษาค้นคว้าริเริ่มพัฒนาสร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาชีพอยู่ตลอดเวลา เช่น

★ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ทั้งจากเอกสาร ตำรา หรือสื่อ
วิทยุ โทรทัศน์ อยู่เสมอ

★ จัดทำและเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบเอกสาร บทความ และ
หนังสือคู่มือ ให้แก่เพื่อนครูและผู้ที่เกี่ยวข้องใฝ่รู้อยู่เสมอ

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยกลุ่มครู
ต้นแบบในภาคหรือจังหวัดต่าง ๆ ก็ล้วนเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนครู
ทั้งหลายเป็นอย่างมากด้วย กิจกรรมชมรมที่ครูเป็นประธานชมรม
อยู่คือ “ชมรมอนุบาลก้าวหน้า” ของครูระดับก่อนประถมศึกษา
อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเพื่อน
ครู มีกิจกรรมการพัฒนาตนเอง ให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้
กับเพื่อนครูอื่น ๆ และให้ความรู้ต่างหลากหลาย โดยมีครูต้นแบบ
และครูเครือข่ายเป็นที่ปรึกษาในลักษณะกัลยาณมิตร จึงขอเชิญชวน
เพื่อนครูทั้งหลายเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมฯ ตามความสมัครใจ

แนะนำครุฑต้นแบบ

ร่วมปฏิบัติการเรียนรู้กับครูต้นแบบ

ครูธานี ชูศรีอ่อน

แนะนำครุภัณฑ์แบบ ปี 2542

.....

ชื่อ/นามสกุล

นางรัชณี ชูศรีอ่อน

ตำแหน่ง

อาจารย์ 2 ระดับ 6

สถานที่ทำงาน/สังกัด

ชื่อสถานที่

โรงเรียนบ้านตะมะยูง

สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ตำบล

ตะมะยูง

อำเภอ

ศรีสาคร

จังหวัด

นราธิวาส

รหัสไปรษณีย์

96210

ที่อยู่

บ้านเลขที่

18/15

หมู่ที่ 3

ตำบล

ตะมะยูง

อำเภอ

ศรีสาคร

จังหวัด

นราธิวาส

รหัสไปรษณีย์

96210

โทรศัพท์

โทรศัพท์มือถือ

0-1957-6433

โทรศัพท์ที่ใกล้เคียง

0-7357-1283

คณะผู้ดำเนินการ

.....

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ดร.นงราม เศรษฐพานิช
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา
นางสาวมยุรี จารุปาน
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นักวิจัย

นางรัชณี ชุศรีอ่อน ครูต้นแบบ ปี 2542
วิชาการจัดประสบการณ์ ระดับก่อนประถมศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

อาจารย์วิเชียร สามารถ

ผู้ดำเนินการโครงการ

นางสาวสมรรัชนีกร อ่องเอิบ
นางสาวภัทธิดา พันธุมเสน
นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ
นางสาวอุษา คงสาย

ผู้จัดทำ บรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง และจัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ

ผู้ประสาน

นายสมยศ พันธุ์โอฬารกุล

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรื

คุณธรรม จริยธรรม วินัย
มือที่เข้มแข็ง และอ่อนโยนของครู
ย่อมเป็นกำลังสำคัญ
ที่จะโอบอุ้ม นำทาง และสร้างชีวิต
ที่มีค่าให้แก่ศิษย์ ตามหน้าที่ของผู้เป็นครู

ราชินี ชูศรีอ่อน